

Psikiyatrik Yardım Talebi Olan, Olmayan ve Boşanma Aşamasındaki Çiftler Arasında Cinsiyet Yönünden Uyum, Problem Çözme Becerisi, Boyun Eğici Davranış ve Öfke Tutumunun Karşılaştırılması

Comparison of Dyadic Adjustment, Problem-Solving Skills, Submissive Acts and Anger Attitudes in Terms of Gender Between Married Couples Who Sought Counseling and in Those Ordered to Undergo Counseling

Emrem BEŞTEPE, Evrim ERBEK*, Ömer SAATÇIOĞLU, Hülya AKAR ÖZMEN**, Nezih ERADAMLAR

Bakırköy Prof.Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul, Türkiye

*Özel Göztepe Şafak Hastanesi, İstanbul, Türkiye

**Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Amaç: Evlilik içi çatışma ve sorunlar, ruh sağlığı profesyonellerinden çözüm bekleyen konular arasındadır. Artan boşanma oranları, bu iş ile uğraşan profesyonellerin evlilik ve aile ilişkisi dinamiklerini daha iyi anlama ihtiyacına yol açmıştır. Bu çalışmada; evlilik sorunları nedeniyle yardım için ilk kez başvuruda bulunan, yardım talebi olmayan ve boşanma aşamasında olan üç ayrı grubun çift uyum düzeylerinin, problem çözme becerilerini, boyun eğici davranış özelliklerinin ve öfke tutumunun cinsiyet yönünden karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Yöntemler: Araştırmaya Evlilik Danışma Merkezine (EDAM) psikiyatrik yardım almak için ilk kez başvuran, aile mahkemesi tarafından psikolojik yardıma ihtiyaç duyuy duymadıklarının belirlenmesi için gönderilen ve herhangi bir psikolojik yardım almamış ve evlilik sorunu için başvurusu olmayan toplam 150 evli çift alındı. Tüm çiftlere, problem çözme envanteri, boyun eğici davranışlar ölçeği, durumluk sürekli öfke ölçeği, çift uyum ölçeği ve demografik veri formu uygulandı.

Bulgular: Kadınların yaş ortalaması EDAM grubunda 33.6 ± 1.1 , mahkeme grubunda 33.9 ± 1.2 , kontrol grubunda 36.4 ± 1.4 iken, erkeklerin ise 38.7 ± 1.7 , 37.2 ± 1.1 , 39.1 ± 1.1 idi. EDAM grubunda kadınların erkeklerle göre daha boyun eğici davrandıkları ve aralarında anlamlı fark olduğu saptanırken, mahkeme grubunda problem çözme becerileri, boyun eğici davranış, çift uyumu ve sürekli öfke tarzı yönünden cinsiyetler arasında fark olmadığı, kontrol grubunda ise kadınların erkeklerle göre daha boyun eğici davrandıkları saptandı. Her üç grubun erkekleri birbirleri ile karşılaştırıldığında boyun eğici davranış, genel ilişkide uyum ve alt ölçekleri, genel öfke ve alt ölçekleri yönünden fark bulundu. Her üç grubun kadınları genel problem çözme ve alt ölçekleri, genel ilişkide uyum ve alt ölçeklerinden tatmin, fikir birliği ve bağlılık yönünden farklı idi. Grupların kadınları arasında genel öfke ve alt ölçeklerinde öfke dışı vurma ve öfkeyi kontrol edebilmede de fark saptandı.

Sonuç: Sonuçlarımız; evlilikte yardım arama, uyum sağlama, problem çözme ve davranış özellikleri yönünden cinsiyet farkının olduğunu göstermektedir. Evlilikte kadın ve erkekler arasındaki fark, mahkeme, istekli yardım arayışı gibi içinde bulunulan koşullara bağlı olarak değişebilir. (*Nöropsikiyatri Arşivi 2010; 47: 15-22*)

Anahtar kelimeler: Cinsiyet, evlilik, problem çözme, öfke, boyun eğme, uyum

ABSTRACT

Objective: Marital conflicts and problems are among the issues needing psychology professionals' attention. Rising divorce rates caused the professionals who are dealing with such issues to realize the need to understand the dynamics involved in marriage and family relations. The purpose of this study was to compare three groups, namely the couples who applied for professional counseling for the first time, those who have not applied for counseling, and those who were about to get divorced, in terms of dyadic adjustment levels, problem solving skills, characteristics of submissive behavior, and anger attitude; the comparison was made in relation to gender.

Methods: The study included 150 couples: those who applied to the Marriage Counseling Unit (MCU) to get psychiatric help (MCU group), those who were forwarded to the unit by a court to determine if they needed counseling and who have not received any psychological help (court group), and those who have not received any psychological help and who had no marriage related problems (control group). Problem solving inventory, submissive behaviors scale, state trait anger scale, state dyadic adjustment scale, and demographic data form were administered to all couples.

Results: The mean age of the female participants was 33.6 ± 1.1 for the MCU group, 33.9 ± 1.2 for the court group, and 36.4 ± 1.4 for the control group, while the mean age of the male participants was 38.7 ± 1.7 , 37.2 ± 1.1 , 39.1 ± 1.1 , respectively. In the MCU group, female participants showed significantly more submissive behaviors compared to the male participants; in the court group, no difference was observed between sexes in terms of problem-solving skills, submissive behaviors, and state trait anger; in the control group, female participants showed significantly more submissive behaviors compared to the male participants. When male participants of the 3 groups were compared with each other, significant differences were observed in terms of submissive behaviors, general relationship adjustment scale and its subscales, and state trait anger scale and its subscales. Female participants of all 3 groups differed in terms of general problem-solving skills scale and its subscales, and in some subscales of general relationship adjustment scale, namely satisfaction, consensus, and loyalty. Differences were observed between the female participants of the groups in terms of anger scale and its subscales, expressing anger, and anger management.

Conclusion: The results of the present study showed that there are differences between genders in terms of seeking for professional guidance for marital problems, adjustment, problem solving, and behavioral characteristics. The difference between genders in marriage may vary depending on conditions, such as court-ordered or voluntary marriage counseling. (*Archives of Neuropsychiatry 2010; 47: 15-22*)

Key words: Gender, marriage, problem solving, anger, submission, adjustment

Giriş

Geçmiş dönemlerde ülkemizde tabu olarak kabul edilen, tartışmaya açılmayan hatta bir sorun olarak bile görülmeyen evlilik sorunları, son yıllarda artık daha rahat gündeme getirilebilmektedir. Bunun bir sonucu olarak evlilik içi çatışma ve sorunlar, ruh sağlığı profesyonellerinden çözüm beklenen konular arasına girmiştir (1).

Günümüzde, eş terapisine başvuran çiftlerin psikiyatrik ve sosyodemografik değerlendirilmeleri ve tedavi prognozları hakkındaki klinik gözlemlere dayalı veriler evlilik sorunlarını çözmede yeterli olamamaktadır. Bu sebeple, sistematik araştırmalarda elde edilen bilgilere giderek artan bir gereksinim doğmuştur. Batı kaynaklarında bu alan ile ilgili araştırmalarda son yıllarda gözle görülür bir artış olmasına rağmen, henüz ülkemizde görece yeni bir konu olan bu alanda yeterli çalışma olduğunu söylemek güçtür. Halbuki, bu tür sistematik çalışmalar, eş terapilerine başvuran çiftlerin sorunlarının niteliği, hangi toplum kesimlerinden oldukları, eşleriyle olan ilişkilerinin durumu, eşler arası çatışmanın boyutları, eşlik eden psikiyatrik hastalıkları ve tedaviye başvurma motivasyonlarının kaynağı gibi ihtiyaç duyulan bilgileri üretecektir. Daha da önemlisi, bu bilgiler, bu tür değişkenlerin tedaviyi ne ölçüde etkilediğini ortaya koyarak, verilen hizmetin etkinliğini artırma yönünde de bir katkı yapacaktır (1).

Günümüzde batı toplumlarında evlilik oranları düşerken boşanma oranları hızla yükselmektedir (2). Boşanma oranının yüksek oluşu, danışma ve terapilerin eskisine göre daha yaygın oluşu, bu iş ile uğraşan profesyonellerin evlilik ve aile ilişkisi dinamiklerini daha iyi anlama ihtiyacına yol açmıştır. Dahası ruh sağlığı profesyonellerinin evlilik sorunlarının tanı ve tedavisi için değerli olabilecek ölçekleri geliştirme ve öğrenme arzuları artmıştır. Evlilik karışık bir fenomendir. Eşlerden birine veya çiftte bir iki genel soru sorarak evlilik kalitesini değerlendirmek mümkün olmakla birlikte, bu tür bir yaklaşım ilişkinin güçlüğünü araştırmak için sıklıkla yeterli olmayabilir. Evlilikle ilgili potansiyel veya var olan herhangi bir sorun açığa çıkmayabilir. Bu nedenle araştırmacılar, evliliğin birçok yönünü eksiksiz araştıran spesifik ölçeklere güvenirlere hale gelmişlerdir (3).

Evlilik sorunları, farklı gruplarda farklı etkenlere bağlı değişiklik gösterebilir. Özellikle zorunlu veya istekli başvuruların cinsiyete göre uyum sağlama, soruna yaklaşım, öfkelenme gibi evliliği sürdürme unsurlarını etkileyeceğini düşünmekteyiz. Bu amaçla; evlilik sorunları nedeniyle yardım için ilk kez başvuruda bulunan çiftlerin çift uyum düzeyleri; problem çözme becerisi, boyun eğici davranış özellikleri, öfke tutumu ve demografik değişkenler yönünden incelenmiş, yardım talebi olmayan ve boşanma aşamasında olup aile mahkemesi tarafından gönderilen çiftler cinsiyet yönünden karşılaştırılmıştır.

Yöntemler

Araştırmanın katılımcıları 3 gruptan oluşmaktadır. İlk grup, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Evlilik Danışma Merkezine (EDAM) psikiyatrik yardım almak için ilk kez başvuran 50 evli çiftten oluşmaktadır. İkinci grup; aile mahkemesi tarafından psikolojik yardıma ihtiyaç duyup duymadıklarının belirlenmesi için EDAM'a yönlendirilen 50 evli çifti içermektedir. Üçüncü grup için herhangi bir psikolojik yardım almamış ve evlilik sorunu için başvurusu olmayan 50 evli çift seçilmiştir.

İlk gruba yalnızca ilk başvurular alındı. Daha önce başvurusu olan ve tedavi sürecinde olan çiftler çalışma dışı bırakıldı. Problem çözme envanteri, boyun eğici davranışlar ölçeği, durumluk sürekli öfke ölçeği, çift uyum ölçeği ve demografik veri formu uygulanan evli çiftlerin okuma yazma bilmesi temel şart olarak belirlendi.

Ölçekler

Demografik Bilgi Formu: Bu formda, katılımcılara ait cinsiyet, yaş, ilk evlenme yaşı, eğitim düzeyi, aile yapısı, çocuk sayısı, evlilik süresi, evlenme biçimi, evlenme sayısı, evliliği etkileyen sorunlar, cinsellik, yaşam olayları gibi değişkenler bulunmaktadır.

Problem Çözme Envanteri (PÇE): Bu ölçek 1982 yılında Heppner ve Petersen tarafından geliştirilmiştir. Çeşitli araştırmalar sonucunda ortaya çıkan genel yönelim doğrultusunda problemin tanımı, alternatif üretme, karar verme ve değerlendirme gibi problem çözme aşamaları göz önünde bulundurularak kendini değerlendirme türü bir ölçektir, zaman kısıtlaması yoktur. 35 maddeden oluşan, 1-6 arası puanlanan bir ölçektir. Puanlama esnasında 9, 22 ve 29. maddeler puanlama dışı tutulur. Puan aralığı 32-192'dir. Ölçekten alınan toplam puanların yüksekliği, bireyin sorun çözme becerisini yetersiz algıladığını gösterir (4). Türkiye'deki uyarlama çalışmaları, PÇE'nin geçerlik ve güvenilirlik katsayılarının özgün formuyla büyük benzerlik göstermektedir (5).

Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği (BEDÖ): Gilbert ve arkadaşları tarafından 1991 yılında oluşturulmuştur (6). Ancak ölçeğin temeli, Buss ve Craik'in boyun eğici davranışlara yönelik madde örneklerini verdikleri çalışmalara dayandırılmıştır (7). BEDÖ, boyun eğici toplumsal davranışların düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin maddelerinin sadece sosyal davranışları içermesine dikkat edilmiş, duygu ifadelerine yer vermemeye özen gösterilmiştir. Güvenirliliğine yönelik çalışmalar iç tutarlılığının ve test-tekrar test güvenirliliğinin yüksek olduğunu göstermiştir. Kendini değerlendirme türü bir ölçektir. Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği'nin Türk örnekleme üzerinde uyarlanması amacıyla yapılan araştırmada benzer sonuçlar elde edilmiş, yukarıdaki değişkenler ile ilişkiler daha düşük bulunmuştur (4).

Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ): Çift uyum ölçeği Spanier tarafından geliştirilmiştir (8). Bu ölçek, davranışçı araştırmalar için büyük önem taşımaktadır. Tutum, davranış ve bilişsel süreçleri bir arada ele alan çok boyutlu bir ölçektir ve çift uyumunun yanı sıra evlilik doyumunun da ölçülmesinde yaygın olarak kullanılmaktadır (9).

Çift Uyum Ölçeği çiftlerin algıladıkları biçimde ikili ilişkilerinin özelliklerini ölçmek için geliştirilmiş 32 maddelik bir ölçektir. Eşler arası tatmin, eşler arası bağlılık, eşler arası fikir birliği, duygusal ifade olmak üzere dört alt ölçekten oluşur. Toplam ölçüm puanları evlilik doyumuna ve tatmin derecesini yansıtmaktadır. Testten alınabilecek puanların dağılımı 0-151'dir. Toplam uyum puanının yüksek oluşu bireyin ilişkisinin ya da evlilik uyumunun daha iyi olduğunu gösterir. ÇUÖ'nin Türkçe standardizasyonu ve Türk örnekleme grubunda geçerlik çalışması 1995 yılında yapılmıştır. ÇUÖ'nin iç tutarlılığı önceki araştırmalarda bildirilen değerlere yakın bulunmuştur. Genel fonksiyonlardan alınan puanlarla ÇUÖ'den alınan puanlar arasındaki korelasyon -.78 olarak bulunmuştur (10). Türk örnekleminde geçerlik güvenilirlik çalışması Fişiloğlu ve Demir tarafından yapılmıştır (11).

Durumluk-Sürekli Öfke İfadesi Envanteri (SÖİÖ): Spielberger tarafından 1988 yılında öfke yaşantısının ifadesi ve kontrolüne yönelik davranışları ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Öfke ve öfkenin

ifade biçiminin değerlendirilmesi birçok psikopatolojik durum için önemlidir. Durumluk Öfke Ölçeği bireyin belli bir durumda yaşadığı öfke düzeyini; sürekli öfke ise bireyin genelde öfke yaşama eğilimini ölçer. Diğer üç ölçekte de, bireyin öfkesini dışa vurma, içte tutma ve kontrol eğilimlerini değerlendirmektedir. Puanları %75'in üzerinde olan kişilerin öfke duygularının, optimum işleyişlerini engelleyebileceği ve kişiler arası ilişkilerde çatışmalara, psikolojik ya da fiziksel sorunlara yol açabileceği ileri sürülmektedir (12).

Kendini değerlendirme türü 34 maddelik bir ölçektir. Sürekli Öfke (10 madde) ve Öfke İfade Tarzı (24 madde) alt ölçeklerinden oluşur. Öfke İfade Tarzı Ölçeği'nin alt ölçekleri; kontrol altına alınmış öfke (8 madde), dışa vurulan öfke (8 madde) ve içte tutulan öfke (8 madde)dir. Ölçekte ki ilk 10 madde, Sürekli Öfke alt ölçeğinin maddeleridir. Sürekli öfkeden alınan yüksek puanlar, öfke düzeyinin yüksek olduğunu; Kontrol Öfke ölçeğindeki yüksek puanlar öfkenin kontrol edilebildiğini; Öfke-Dışa ölçeğindeki yüksek puanlar, öfkenin kolayca ifade ediliyor olduğunu ve Öfke-İçte ölçeğindeki yüksek puanlar ise öfkenin bastırılmış olduğunu göstermektedir. Türkçe'ye uyarlama çalışmaları Sürekli Öfke ve Öfke Tarzı Ölçekleri (SÖÖTÖ) adı altında Özer tarafından yapılmıştır (13). Durumluk Öfke Ölçeğiyle ilgili çalışmalar henüz tamamlanmamıştır (4).

İstatistiksel Analiz

Araştırmada veri tabanının oluşturulmasında ve istatistiksel analizlerin yapılmasında SPSS 8.0 programı kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan "problem çözme", "boyun eğici davranış", "ilişkilerde uyum" ve "sürekli öfke tarzı" ölçek ve alt ölçeklerinin ortalama puanlarının her bir grupta cinsiyetler arası karşılaştırılmasında t-test yapılmıştır. Gruplar arasında cinsiyetlerin her biri için fark olup olmadığına yönelik Oneway ANOVA kullanılmış, hangi gruplar arasında fark olduğunu test etmek için Bonferroni uygulanmıştır.

Bulgular

Her üç grupta kadın (EDAM grubu: 33.6±1.1, mahkeme grubu: 33.9±1.2, kontrol grubu: 36.4±1.4) ve erkeklerin (EDAM grubu: 38.7±1.7, mahkeme grubu: 37.2±1.1, kontrol grubu: 39.1±1.1) yaş ortalaması ve evlilik süreleri (EDAM grubu: 14.8±1.9, mahkeme

grubu: 13.7±1.5, kontrol grubu: 12.0±1.1, F=0.7 sd=2 p=0.4) karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmadı. Üç grubun ilk evlilik yaşına bakıldığında (EDAM grubu: 33.6±1.1, mahkeme grubu: 33.9±1.2, kontrol grubu: 36.4±1.4, F=3.6, sd=2, p=0.03) karşılaştırıldığında kontrol grubunda ilk evlilik yaşının diğer gruplara göre anlamlı derecede yüksek olduğu saptandı. Her üç grup arasında öğrenim durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı ($\chi^2=28.1$, sd=8, p<0.0001). Bu farklılık kontrol grubunda yüksek öğrenim görenlerin daha fazla (%51) olmasına bağlıydı.

Grupların ekonomik yönden geçim zorlukları yoğun, orta, hafif, sorun yok şeklinde değerlendirildiğinde EDAM grubunun en fazla (%45) orta düzeyde, mahkeme grubunun ise görece olarak en fazla yoğun düzeyde (%23) geçim zorluğu yaşadıkları saptandı. Kontrol grubunda ise sorun tanımlamayanların daha yüksek olduğu (%53) bulundu. Gruplar arasında geçim zorluğu yönünden istatistiksel olarak anlamlı fark vardı ($\chi^2=35.7$, sd=6, p<0.0001).

EDAM grubunda kadınların erkeklere göre daha boyun eğici davrandıkları ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptandı. EDAM grubunda sürekli öfke tarzı, çift uyumu ve problem çözme becerisi açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı (Tablo 1).

Mahkeme grubunun problem çözme becerilerinin, boyun eğici davranış özelliklerinin, çift uyumu ve sürekli öfke tarzlarının cinsiyetlere göre karşılaştırılmasında; mahkeme grubunda problem çözme becerileri, boyun eğici davranış, çift uyumu ve sürekli öfke tarzı açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak fark bulunmadı (Tablo 2).

Kontrol grubunun problem çözme becerilerinin, boyun eğici davranış özelliklerinin, çift uyumu ve sürekli öfke tarzlarının cinsiyetlere göre karşılaştırıldı. Kontrol grubunda kadınların erkeklere göre daha boyun eğici davrandıkları ve aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulundu. Kontrol grubunda sürekli öfke tarzı, çift uyumu ve problem çözme becerisi açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı (Tablo 3).

Her üç grubun erkekleri birbirleri ile karşılaştırıldığında boyun eğici davranış, genel ilişkide uyum ve alt ölçekleri, genel öfke ve alt ölçeklerinin farklı olduğu saptandı. Boyun eğici davranış için

Tablo 1. EDAM grubunun cinsiyete göre problem çözme, boyun eğici davranış, çift uyumu ve sürekli öfke ortalamalarının karşılaştırılması

	EDAM		t	sd	p
	Erkek ortalama±SS	Kadın ortalama±SS			
Genel problem çözme	85.3±22.4	91.6±22.9	-1.3	98	0.7
Problem çözme yeteneğine güven	25.1±9.4	30.7±10.9	-2.7	97	0.1
Yaklaşma-kaçınma	44.8±15.3	46.1±13.0	-0.4	98	0.1
Kişisel kontrol	15.4±3.1	15.3±3.9	0.1	98	0.1
Boyun eğici davranış	37.5±7.8	39.5±10.1	-1.1	98	0.05*
Genel ilişkide uyum	92.5±19.1	79.6±22.2	3.1	98	0.2
Tatmin	30.7±7.1	27.4±8.7	2.1	98	0.2
Fikir birliği	43.4±10.2	37.9±11.2	2.5	97	0.5
Bağlılık	11.4±4.1	8.4±4.6	3.3	98	0.3
Duygusal ifade	7.5±2.3	8.2±12.5	-0.4	98	0.1
Genel öfke	23.3±6.7	23.5±5.9	-0.1	98	0.5
Öfke içe atma	18.4±4.6	18.0±3.8	0.5	98	0.1
Öfke dışa vurma	18.0±4.7	17.7±4.7	0.2	98	0.9
Öfkeyi kontrol edebilme	23.3±4.9	21.1±4.6	1.9	98	0.7

*0.05 ortalama fark anlamlı

EDAM ve Mahkeme grubundaki erkekler ile kontrol grubundaki erkekler arasında, genel ilişkide uyumda her üç grup arasında fark saptandı. Ancak alt ölçeklere bakıldığında tatmin yönünden EDAM ve mahkeme grubunun kontrol grubu arasında fark, fikir birliği bağlılık ve duygusal ifade yönünden ise her üç grup arasında fark bulundu. Genel öfke ve alt ölçekleri olan öfke içe atma, öfke dışı vurma ve öfkeyi kontrol edebilme yönünden EDAM ve mahkeme grubu, mahkeme ve kontrol grubu arasında fark bulundu (Tablo 4).

Her üç grubun kadınları arasında genel problem çözme ve alt ölçekleri, genel ilişkide uyum ve alt ölçeklerinden tatmin, fikir birliği ve bağlılık yönünden fark bulundu. Genel öfke ve alt ölçeklerinden öfke dışı vurma ve öfkeyi kontrol edebilmede de fark saptandı. Genel problem çözmede ve problem çözme yeteneğine güven yönünden EDAM grubunun kadınları ile diğer iki grup kadın-

ları arasında fark bulunurken, yaklaşma kaçınma ve kişisel kontrol yönünden sadece EDAM ve mahkeme grubu kadınları arasında fark saptandı. Boyun eğici davranış yönünden üç grup kadınları arasında fark bulunmadı. Genel ilişkide uyum yönünden EDAM ve mahkeme, EDAM ve kontrol grupları arasında fark vardı. Tatmin yönünden her üç grubun birbiri arasında fark bulunurken, fikir birliği ve bağlılık yönünden EDAM ve mahkeme, mahkeme ve kontrol grubu arasında fark saptandı. Duygusal ifade yönünden üç grubun kadınları arasında fark yoktu. Genel öfke önünden ise EDAM ve mahkeme grubu, mahkeme ve kontrol grubu kadınları arasında fark bulundu. Mahkeme grubu kadınlarının öfke düzeyleri her iki gruba göre daha düşüktü. Alt ölçeklerine bakıldığında; öfke dışı vurma yönünden EDAM ve mahkeme grubu arasında, öfkeyi kontrol edebilme yönünden ise EDAM ve mahkeme, mahkeme ve kontrol grubu arasında anlamlı fark saptandı (Tablo 5).

Tablo 2. MAHKEME grubunun cinsiyete göre problem çözme, boyun eğici davranış, çift uyumu ve sürekli öfke ortalamalarının karşılaştırılması

	MAHKEME		t	sd	p
	Erkek ortalama±SS	Kadın ortalama±SS			
Genel problem çözme	76.0±25.4	77.2±20.7	-0.2	98	0.06
Problem çözme yeteneğine güven	23.3±9.9	24.2±9.6	-0.4	98	0.1
Yaklaşma-kaçınma	39.8±14.4	39.0±12.1	0.3	98	0.06
Kişisel kontrol	14.0±4.6	13.1±3.8	0.1	98	0.2
Boyun eğici davranış	39.5±9.0	40.9±10.8	-0.7	97	0.2
Genel ilişkide uyum	60.6±32.4	64.7±35.6	-0.6	98	0.5
Tatmin	18.7±11.6	21.5±10.7	-1.2	98	0.3
Fikir birliği	29.4±15.8	35.6±35.5	-1.1	98	0.08
Bağlılık	7.8±6.0	6.5±5.1	1.1	98	0.1
Duygusal ifade	5.8±3.3	6.0±3.8	-0.2	98	0.2
Genel öfke	19.8±6.0	19.3±4.9	0.5	97	0.4
Öfke içe atma	15.7±4.1	17.1±4.4	-1.6	97	0.5
Öfke dışı vurma	14.8±4.3	14.6±4.5	0.2	97	0.7
Öfkeyi kontrol edebilme	25.8±5.3	25.7±4.5	0.03	97	0.1

Tablo 3. KONTROL grubunun cinsiyete göre problem çözme, boyun eğici davranış, çift uyumu ve sürekli öfke ortalamalarının karşılaştırılması

	KONTROL GRUBU		t	sd	p
	Erkek ortalama±SS	Kadın ortalama±SS			
Genel problem çözme	78.6±26.4	77.3±20.3	0.2	98	0.4
Problem çözme yeteneğine güven	25.7±16.8	23.8±11.2	0.6	97	0.2
Yaklaşma-kaçınma	41.6±13.5	40.6±11.0	0.3	98	0.1
Kişisel kontrol	15.1±5.6	14.9±3.6	0.1	98	0.4
Boyun eğici davranış	33.4±7.9	37.3±10.5	-2.0	98	0.03*
Genel ilişkide uyum	112.4±25.1	111.1±21.5	0.3	98	0.3
Tatmin	45.8±47.1	39.4±8.8	0.9	98	0.2
Fikir birliği	49.5±11.8	50.4±10.2	-0.4	98	0.3
Bağlılık	14.4±6.7	13.9±5.1	0.3	98	0.6
Duygusal ifade	9.4±2.1	9.2±2.4	0.4	98	0.5
Genel öfke	23.7±6.5	22.2±5.4	1.2	98	0.1
Öfke içe atma	17.3±3.8	17.2±4.4	0.02	98	0.2
Öfke dışı vurma	17.1±4.2	16.2±4.6	0.9	98	0.6
Öfkeyi kontrol edebilme	21.9±4.9	23.3±4.7	-1.5	98	0.4

*0.05 fark anlamlı

Tablo 4. Üç grupta yer alan erkek bireylerin genel problem çözme, boyun eğici davranış, genel ilişkide uyum ve genel öfke toplam ve alt ölçeklerinin karşılaştırılması (n=50 her grup için)

		Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	(1) - (2)	(1) - (3)	(2) - (3)
Genel problem çözme	Gruplar arası	2315.77	2	1157.88	1.87	.157	9.32000	6.74000	-2.58000
	Gruplar içi	90837.22	147	617.94					
	Toplam	93152.99	149						
Problem çözme yeteneğine güven	Gruplar arası	161.31	2	80.65	.51	.600	1.82286	-.63265	-2.45551
	Gruplar içi	22789.41	145	157.16					
	Toplam	22950.72	147						
Yaklaşma-kaçınma	Gruplar arası	644.25	2	322.12	1.53	.218	5.00000	3.26000	1.74000
	Gruplar içi	30766.34	147	209.29					
	Toplam	31410.59	149						
Kişisel kontrol	Gruplar arası	56.57	2	28.28	1.32	.268	1.42000	.28000	1.14000
	Gruplar içi	3132.02	147	21.30					
	Toplam	3188.59	149						
Boyun eğici davranış	Gruplar arası	936.90	2	468.45	6.82	.001	-1.99020	4.04000*	6.03020*
	Gruplar içi	10025.20	146	68.66					
	Toplam	10962.10	148						
Genel ilişkide uyum	Gruplar arası	68440.49	2	34220.24	50.05	.000	31.94000*	-19.92000*	-51.86000*
	Gruplar içi	100492.58	147	683.62					
	Toplam	168933.07	149						
Tatmin	Gruplar arası	18436.25	2	9218.12	11.46	.000	12.04000	-15.06000*	27.10000*
	Gruplar içi	118224.92	147	804.25					
	Toplam	136661.17	149						
Fikir birliği	Gruplar arası	10586.21	2	5293.10	31.94	.000	14.02980*	-6.03020	-20.06000*
	Gruplar içi	24195.14	146	165.72					
	Toplam	34781.35	148						
Bağıllık	Gruplar arası	1085.21	2	542.60	16.38	.000	3.58000*	-3.00000*	-6.58000*
	Gruplar içi	4867.08	147	33.10					
	Toplam	5952.29	149						
Duygusal ifade	Gruplar arası	328.17	2	164.08	23.42	.000	1.68000*	-1.94000*	3.62000*
	Gruplar içi	1029.62	147	7.00					
	Toplam	1357.79	149						
Genel öfke	Gruplar arası	446.87	2	223.43	5.36	.006	3.42245*	-.48000	3.90245*
	Gruplar içi	6082.34	146	41.66					
	Toplam	6529.22	148						
Öfke içe atma	Gruplar arası	190.48	2	95.24	5.37	.006	2.76571*	1.18000	3.89633*
	Gruplar içi	2588.98	146	17.73					
	Toplam	2779.46	148						
Öfke dışı vurma	Gruplar arası	268.71	2	134.35	6.80	.002	3.20367*	.92000	2.28367*
	Gruplar içi	2884.82	146	19.75					
	Toplam	3153.54	148						
Öfkeyi kontrol edebilme	Gruplar arası	385.69	2	192.84	7.48	.001	-2.51633*	1.38000	3.89633*
	Gruplar içi	3763.52	146	25.77					
	Toplam	4149.22	148						

*0.05 ortalama fark anlamlı

Tartışma

Araştırmamızda her üç grubun sosyodemografik özelliklerine bakıldığında öğrenim durumu dışında fark saptanmadı. Yaş ve evlilik süreleri arasında fark bulunmazken evlilik yaşı kontrol grubunda daha yüksek olup aralarındaki fark anlamlı idi. Gruplar, cinsiyetler arası farkın değerlendirilmesi yönünden uygun bulundu. Grupların ekonomik yönden geçim zorlukları değerlendirildiğinde EDAM grubunun en fazla orta düzeyde, mahkeme grubunun ise görece olarak en fazla yoğun düzeyde geçim zorluğu yaşadığı saptandı. Kontrol grubunda ise sorun tanımlamayanlar çoğunlukta idi. Literatürde (Medline, PsycINFO, Pubmed); cinsiyet, evlilik, problem çözme, öfke, boyun eğme, uyum gibi anahtar kelimelerle tarandığında üç farklı grubun cinsiyetlere yönelik değerlendirildiği ve problem çözme, boyun eğici davranış, çift uyumu ve sürekli öfke gibi davranışların araştırıldığı çalışmaya rastlanmadı.

Ekonomik yönden geçim zorluğunun evliliklerde uyumu bozduğu, sorun çözme becerisini olumsuz etkilediği ve öfke kontrolünü bozduğu belirtilmektedir (14,15). Çalışmamızda mahkeme grubunun ekonomik yönden geçim zorluğunun yoğun düzeyde tanımlanmış olması, ekonomik sorunların boşanma sürecinde etkili olabileceğini akla getirmektedir.

EDAM grubunda kadın ve erkeklerin boyun eğici davranış yönünden fark olması, kadınlarda daha yüksek puan saptanması, ülkemiz kadın popülasyonunun evlilik sorunlarına yönelik daha boyun eğici davranış gösterdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Mahkeme grubunda boyun eğici davranışta cinsiyetler arası fark bulunmadı. Mahkeme grubunun zorunlu olarak gönderilmiş olması, çiftlerin evlilik sorununa yaklaşımını değiştirebilmektedir. Kadın ve erkeğin bu konuda boyun eğici davranış göstermek istememelerine yol açmış olabilir.

Kontrol grubunda da kadınların erkeklerden boyun eğici davranış puanları daha yüksekti. Hem kontrol hem de EDAM grubunda kadınların boyun eğici davranış puanlarının yüksek olması sosyokültürel ve erkek baskın toplum özelliklerine bağlı olabilir. Mahkeme grubunda bu farkın bulunmaması evlilik sürecinin sonlanmak üzere olması ve kadının evlilik içi rolünün bitmesi, bulunduğu süreç içerisinde özellikle ülkemiz kadın rolünün davranış ve düşünce olarak değişmesi şeklinde yorumlanabilir. Mahkeme yoluyla gönderilen çiftlerin bir yıldır ayrı yaşamaları ve evliliğin sürdürülmesine yönelik çaba ve beklentilerin kalmaması, sadece velayet ve nafaka için çabalamaları boyun eğici davranış göstermemelerinin bir başka etkeni de olabilir.

EDAM grubunun kadın ve erkekleri arasında problem çözme becerileri ve alt ölçekleri yönünden fark bulunmadı. Toplam puan ve alt ölçek puanları problem çözme becerisi için yüksek olmayıp orta derecede idi. Cinsiyetler arasında fark bulunmamasını problem çözmeye yönelik ortak çaba gösterme veya göstermeme yönünde yorumlamak mümkün değildir. Ancak tedavi süresince problem çözme becerilerindeki değişikliğin ölçülmesi fikir verebilir. Papp ve arkadaşlarının çalışmasında problem çözme becerisi erkeklerde daha yüksek bulunmuştur (16). Bizim çalışmamızda izleme sonuçlarının olmaması önemli bir kısıtlılıktır. Mahkeme ve kontrol grubunun kadın ve erkekleri arasında problem çözme becerisine yönelik toplam ve alt ölçekler orta şiddette bulundu. EDAM grubu için söz konusu olan durum, bu grup içinde geçerli görünmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, gruplar

arasında problem çözme yönünden kadın ve erkekler arasında fark olmaması grupların birbirine benzediği izlenimi vermektedir. Ancak grupların içinde bulunduğu koşulların gözden geçirilmesi de önemlidir.

Her üç grubun evlilik içi uyumlarında cinsiyetler arası fark bulunmadı. EDAM ve mahkeme grubunda her iki cinsiyetin puanları orta derecede iken kontrol grubunda daha yüksekti. EDAM ve mahkeme grubunun zaten evlilik sorunları ile başvurmaları uyumun bir diğer göstergesi olan doyumun düşük olmasına yol açmaktadır. Kontrol grubunda evlilik sorun ve çatışmalarının olmaması veya bununla ilgili herhangi bir yakınmanın gündemde bulunmaması uyumun ve doyumun daha yüksek olmasına neden olabilir.

Evlilikte öfke ve öfkenin ifade biçimi değerlendirildiğinde her üç grubun cinsiyetleri arasında fark olmadığı, öfke puanlarının genel olarak düşük olduğu saptandı. EDAM ve mahkeme grubu için beklenmeyen bu sonuç, kişilerin kontrollü olmaya çalıştıklarını ve bunun ölçek değerlendirmesine beklenenden farklı yansıdığını akla getirmektedir.

Üç gruptaki erkekler birbirleri ile karşılaştırıldığında boyun eğici davranış için EDAM ve Mahkeme, EDAM ve kontrol grubundaki erkekler arasında fark vardı. Genel ilişkide uyumda ise her üç grup arasında fark saptandı. EDAM grubundaki erkeklerin boyun eğici davranışlarının yüksek olması, özellikle yardım ve çözüm talebi içerisinde olmalarına ilişkin olabilir.

Genel ilişkide uyum en düşük mahkeme grubundaki erkeklerde olup, en iyi uyum kontrol grubunda idi. Alt ölçeklerde tatmin yönünden EDAM grubu en düşük puana sahipti. Kontrol grubu erkeklerin tatmin düzeyi en yüksekti. Fikir birliği, bağlılık ve duygusal ifade yönünden ise her üç grubun erkekleri arasında en kötü olan grup mahkeme grubu olup ikinci sırada EDAM grubu yer almaktaydı. Her iki grubun var olan çatışma ve evliliğin çözülmesi aşamasında olmalarının bu sonuca yol açtığını düşünmekteyiz.

Öfke içe atma, öfke dışı vurma ve öfkeyi kontrol edebilme, EDAM ve kontrol grubu erkeklerinde daha iyi düzeyde olup mahkeme grubunda kötüydü. Bu sonuç, zorunlu olarak gönderilen ve evliliğin çözülmesi aşamasında olan erkeklerin öfke duygularının yüksek olduğunu ve bunun içe ve dışı vurulmasının yanı sıra kontrol edebilmede de sorun olduğunu belirten sonuçlarla uyumludur (17,18).

Her üç grubun kadınları arasında genel problem çözme ve alt ölçekleri arasında fark vardı. Genel problem çözmeye ve problem çözmeye yeteneğine güven yönünden EDAM grubunun kadınları ile diğer iki grubun kadınları arasındaki fark özellikle kadınların terapistten beklentilerinin yüksek olabileceğini düşündürülebilir. Yaklaşma, kaçınma ve kişisel kontrol yönünden sadece EDAM ve mahkeme grubu kadınları arasında fark saptandı. Bu sonuç, EDAM ve kontrol grubunun benzeştiği ancak mahkeme grubunun geliş şekli ve evliliği sonlandırma veya sürdürme kararının yaklaşma, kaçınma ve kişisel kontrol düzeyini olumsuz etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Boyun eğici davranış yönünden üç grup kadınları arasında fark bulunmaması sosyokültürel olarak kadının ülkemiz koşullarında boyun eğici davranış benimsenmesi rolünü akla getirmektedir.

Genel ilişkide uyum, EDAM grubu kadınlar ile diğer iki grup arasında farklı bulundu. Özellikle EDAM grubu kadınların bu konuda daha fazla çabalarının olması bu farkı oluşturabilir. Tatmin

Tablo 5. Üç grupta yer alan kadın bireylerin genel problem çözme, boyun eğici davranış, genel ilişkide uyum ve genel öfke toplam ve alt ölçeklerinin karşılaştırılması (n= 50 her grup için).

		Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	(1) - (2)	(1) - (3)	(2) - (3)
Genel problem çözme	Gruplar arası	6797.44	2	3398.72	7.44	.001	14.32000*	14.24000*	-.08000
	Gruplar içi	67077.60	147	456.31					
	Toplam	73875.04	149						
Problem çözme									
Yeteneğine güven	Gruplar arası	1488.25	2	744.12	6.59	.002	6.44000*	6.90000*	.46000
	Gruplar içi	16590.12	147	112.85					
	Toplam	18078.37	149						
Yaklaşma-kaçınma	Gruplar arası	1410.41	2	705.20	4.81	.009	7.18000*	5.50000	1.68000
	Gruplar içi	21546.26	147	146.57					
	Toplam	22956.67	149						
Kişisel kontrol	Gruplar arası	132.25	2	66.12	4.60	.011	2.14000*	.34000	-1.80000
	Gruplar içi	2109.24	147	14.34					
	Toplam	2241.49	149						
Boyun eğici davranış	Gruplar arası	324.97	2	162.48	1.47	.233	1.42000	2.16000	3.58000
	Gruplar içi	16232.82	147	110.42					
	Toplam	16557.79	149						
Genel ilişkide uyum	Gruplar arası	55994.49	2	27997.24	37.69	.000	14.94000*	31.42000*	46.36000*
	Gruplar içi	109193.00	147	742.81					
	Toplam	165187.49	149						
Tatmin	Gruplar arası	8344.37	2	4172.18	46.25	.000	5.88000*	-12.04000*	17.92000*
	Gruplar içi	13258.80	147	90.19					
	Toplam	21603.17	149						
Fikir birliği	Gruplar arası	6388.81	2	3194.40	6.39	.002	2.38000	-12.50000*	14.88000*
	Gruplar içi	73377.46	147	499.16					
	Toplam	79766.27	149						
Bağılılık	Gruplar arası	1506.76	2	753.38	30.03	.000	1.94000	-5.54000*	-7.48000*
	Gruplar içi	3687.80	147	25.08					
	Toplam	5194.56	149						
Duygusal ifade	Gruplar arası	280.96	2	140.48	2.38	.096	2.24000	-1.04000	3.28000
	Gruplar içi	8677.20	147	59.02					
	Toplam	8958.16	149						
Genel öfke	Gruplar arası	467.08	2	233.54	7.85	.001	4.22000*	1.30000	-2.92000*
	Gruplar içi	4370.42	147	29.73					
	Toplam	4837.50	149						
Öfke içe atma	Gruplar arası	20.64	2	10.32	.57	.563	.84000	.72000	.12000
	Gruplar içi	2628.80	147	17.88					
	Toplam	2649.44	149						
Öfke dışa vurma	Gruplar arası	243.48	2	121.74	5.66	.004	3.12000*	1.50000	1.62000
	Gruplar içi	3158.26	147	21.48					
	Toplam	3401.74	149						
Öfkeyi kontrol edebilme	Gruplar arası	464.33	2	232.16	10.84	.000	-4.30000*	-1.90000	2.40000*
	Gruplar içi	3146.84	147	21.40					
	Toplam	3611.17	149						

*0.05 ortalama fark anlamlı

yönünden her üç grubun kadınları arasında fark bulunurken, fikir birliği ve bağlılık yönünden mahkeme grubunda en düşük idi. Duygusal ifade yönünden üç grubun kadınları arasında fark yoktu. Özellikle kadınların evlilikle ilgili konu ve sorunlarını duygusal ifade etmede daha rahat olmaları bunda etkili olabilir (19,20).

Genel öfke ve alt ölçeklerinden öfke dışı vurma ve öfkeyi kontrol edebilmede de fark saptandı. Genel öfke ve alt ölçeklerinde özellikle mahkeme grubunun kadınlarının yüksek düzeyde oldukları dikkat çekici idi. Mahkeme aşamasında öfke duygusunun ortaya çıkması kaçınılmazdır ve kontrol edebilme ve dışı vurmada sorun ortaya çıkabilir.

Mahkeme grubunda çiftlerin daha çok velayet, mal paylaşımı gibi sorunlarının bulunması dikkat çekmekteydi. Bu çiftlerin kendilerinden ve mahkeme yazılarından elde edilen bilgilere göre yaklaşık bir yıldır ayrı yaşadıkları belirlenmiştir. Bu durum evliliklerini sürdürmeye yönelik motivasyonlarının yeterli olmadığını düşündürmektedir. Evlilikte ayrı yaşamaya başlamanın motivasyonu olumsuz yönde etkilediği bildirilmiştir (21,22). Bu gruplarda; uyum, sorun çözme ve boyun eğici davranış gibi unsurların ele alınması tartışmalıdır. Önerimiz; bu tür gruplarda boşanma danışmanlığı, yeni hayata uyum sağlama, çocuklara yönelik plan yapma gibi unsurların ön plana çıkarılarak destekleyici terapinin sürdürülmesidir. Ancak; başvuran çiftlerin istekleri de mutlaka göz önüne alınmalıdır.

EDAM grubunun özellikle kendi istekleriyle başvurmuş olmaları motivasyon açısından önem taşımaktadır. Bu grubun ilk dönemde uyum, sorun çözme, boyun eğici davranış ve öfke kontrollerinin yetersiz düzeyde olması beklenen bir sonuçtur. Ancak; tedavi süreci içerisinde bu yetersizliğin düzelmesi mümkün olabilir (23-25). Çalışmamızın izleme sonuçlarının olmaması bu konuda yorum yapmamızı güçleştirmektedir.

Evliliği etkileyen sorun çözme ve davranışlardaki olumsuzluklar evliliği sürdürme ve sonlandırmada önem taşır (1). Evlilik terapilerinde sadece eşlerin konuya yaklaşımları değil evlilikteki davranış, uyum ve öfkelerinin de önemi vardır (1,2). Ancak, bireyleri etkileyebilecek bu durumların da ele alınması yeterli olmayabilir. Araştırmamız, evlilikte bireylerin yaklaşım, sorun çözme, davranış ve öfkelerinin yanı sıra başvuru şekillerinin de cinsiyetler arası fark oluşturabileceğini göstermektedir. Özellikle evlilik terapisinde bireyler değerlendirilirken ve çiftlerle görüşülürken bu durumun gözden kaçmaması önemli görülmektedir. Evli çiftlerle sadece birlikte görüşülmemesi, mutlaka bireysel görüşme ve terapilere de ağırlık verilmesi öngörülebilir. İleriye dönük farklı gruplarda yapılacak izleme çalışmaları bunun önemini ortaya koyacaktır.

Kaynaklar

- Eriştiren P, İncesu C, Yetkin N, Alpay N. Cinsel ve evlilik terapilerine başvuran kadınlarda psikiyatrik komorbidite ve evlilik ilişkisi. Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi 2001; 14:132-41.
- Landis JT. Personal adjustment, marriage and family (6th ed). New York: Harper & Row Publishers, 1975.
- Lasswell ME, Laswell TE. Marriage and the family. Washington DC: Health&Company, 1982; 3:559-692.
- Savaşır I, Şahin NH. Bilişsel davranışçı tedavilerde değerlendirme: Sık kullanılan ölçekler. Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara: 1997.
- Şahin N, Şahin NH, Heppner PP. Psychometric properties of the problem solving inventory in a group of Turkish university students. Cognitive Ther Res 1993; 17:379-96. [Abstract] / [PDF]
- Gilbert PS, Allan S, Trent D et al. A social comparison scale: Psychometric properties and relationship to psychopathology. Pers and Individual Differences 1991; 19: 293-9. [Abstract] / [PDF]
- Buss DM, Craik KH. Acts, dispositions, and clinical assessment: The psychopathology of everyday conduct. Clinical Psychology 1986; Review, 6. [Abstract] / [PDF]
- Spanier GB. The measurement of marital quality. J Sex Marital Therapy 1979; 5:288-300. [Abstract]
- Eddy JM. An empirical evaluation of the dyadic adjustment scale: Exploring the differences between marital "satisfaction" and "adjustment". Behav Assessment 1991; 13:199-220. [Abstract]
- Yavuz AA. The dyadic adjustment scale: A validation study with a Turkish sample. Master of Arts in Psychology, Boğaziçi University, 1995. [Abstract]
- Fıçıoğlu H, Demir A. Applicability of the dyadic adjustment of marital quality with Turkish couples. European J Psychol Assessment 2000; 16:214-8. [Abstract]
- Spielberger CD. Manual for the State-Trait Anger Expression Inventory (STAXI). Odessa, FL: Psychological Assessment Resources, 1988.
- Özer AK. Sürekli Öfke (SL-ÖFKE) ve Öfke İfade Tarzı (ÖFKE-TARZ) ölçekleri ön çalışması. Türk Psikoloji Dergisi 1994; 31:26-35.
- Karney BR, Bradbury TN. Attributions in marriage: State or trait? A growth curve analysis. J Personal Soc Psychol 2000; 78:295-309. [Abstract] / [Full Text] / [PDF]
- Becker GS, Landes E, Michael R. An Economic Analysis of Marital Instability. J Political Econ 1977; 85:1141-88. [Abstract]
- Papp LM, Goeke-Morey MC, Cummings MC. Linkages between spouses' psychological distress and marital conflict in the home. J Fam Psychol 2007; 21:533-7. [Abstract] / [Full Text] / [PDF]
- Baron KG, Smith TW, Butner J et al. Hostility, anger, and marital adjustment: Concurrent and prospective associations with psychosocial vulnerability. J Behav Med 2007; 30:1-10. [Abstract] / [PDF]
- Schumacher JA, Leonard KE. Husbands' and wives' marital adjustment, verbal aggression, and physical aggression as longitudinal predictors of physical aggression in early marriage. J Consult Clin Psychol 2005; 73:28-37. [Abstract] / [Full Text]
- Greeff AP, Malherbe HL. Intimacy and marital satisfaction in spouses. J Sex Marital Ther 2001; 27:247-57. [Abstract] / [PDF]
- Marchand JF. Husbands' and wives' marital quality: The role of adult attachment orientations, depressive symptoms, and conflict resolution behaviors. Attachment and Human Development 2004; 6:99-112. Conflict in the Home. J Fam Psychology 2007; 21:533-7. [PDF]
- Sanford K. Problem solving conversations in marriage: Does it matter what topics couples discuss? Person Relation 2003; 10:97-112. [Abstract] / [PDF]
- Sanford K. Expectancies and communication behavior in marriage: Distinguishing proximal-level effects from distal-level effects. J Soc Person Relation 2003; 20:391-402. [Abstract] / [PDF]
- Karney BR, Bradbury TN. The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, method, and research. Psychol Bull 1995; 118:3-34. [Abstract] / [Full Text] / [PDF]
- Eldridge KA, Christensen A. Demand-withdraw communication during couple conflict: A review and analysis. In P. Noller, JA. Feeney (Eds.), Understanding marriage: Developments in the study of couple interaction. New York: Cambridge University Press, 2002, pp.289-322.
- Eldridge KA, Sevier M, Jones J et al. Demand-withdraw communication in severely distressed, moderately distressed, and nondistressed couples: Rigidity and polarity during relationship and personal problem discussions. J Fam Psychol 2007; 21:218-26. [Abstract] / [Full Text] / [PDF]